

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/okupacja-niemiecka/92791,Wilhelm-Stuckart-biurokrata-niemieckiego-ludobojstwa.html>

Ze zbiorów NAC

ARTYKUŁ

Wilhelm Stuckart - biurokrata niemieckiego ludobójstwa

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: WOJCIECH WICHERT 21.06.2022

Wpływowy sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych nazistowskich Niemiec, jeden z inicjatorów i twórców ustaw norymberskich, a zarazem typowy przykład technokratycznego „mordercy z za biurka” z „pokolenia

bezwarunkowości”.

Po wybuchu wojny Wilhelm Stuckart był współodpowiedzialny m.in. za „prawną” implementację zbrodniczego porządku rasowego III Rzeszy na terenie okupowanej Polski.

Tworzył pseudolegalne uzasadnienia ekspansjonizmu III Rzeszy pod kątem prawa konstytucyjnego i międzynarodowego; przygotował np. dekrety o inkorporacji Austrii i tzw. Kraju Sudeckiego do Rzeszy oraz o utworzeniu Protektoratu Czech i Moraw.

Wilhelm Stuckart urodził się 16 listopada 1902 r. w Wiesbaden jako syn robotnika kolejowego. Wychowywał się w rodzinie o tradycjach konserwatywnych. Już w okresie młodości był przewodniczącym tamtejszej organizacji młodzieżowej pod auspicjami Niemieckiej Narodowej Partii Ludowej (DNVP). W 1919 r. przyłączył się do Freikorpsu gen. Franza Ritter von Eppa, by aktywnie sabotować francuską okupację Zagłębia Ruhry, za co był dwukrotnie więziony. Następnie podjął studia na kierunku „prawo i ekonomia polityczna” na uniwersytetach w Monachium i we Frankfurcie nad Menem, które ukończył uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych w 1928 r. W tym czasie pełnił funkcje radcy prawnego i sędziego w Narodowosocjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników (NSDAP), do której wstąpił w 1930 r. (po tymczasowej delegalizacji partii po puczu monachijskim w listopadzie 1923 r.). Od 1932 r. piastował też stanowisko adwokata i referenta prawnego „oddziałów szturmowych” NSDAP (SA) w Szczecinie.

Okupowany przez Niemców
Kraków, styczeń 1940 r. Wilhelm
Stuckart z wizytą w Generalnym
Gubernatorstwie (tu w
towarzystwie przedstawicieli
niemieckiej administracji
cywilnej). Od lewej w pierwszym
rzędzie widoczni: Friedrich
Siebert, Wilhelm Stuckart, Hans
Frank, Arthut Seyss-Inquart. Ze
zbiorów NAC

W Trzeciej Rzeszy

Po zdobyciu władzy przez Adolfa Hitlera w Niemczech kariera Stuckarta dynamicznie przyspieszyła. Od 4 kwietnia do 15 maja 1933 r. tymczasowo pełnił funkcję nadburmistrza Szczecina i pełnomocnika rządu „narodowej koncentracji”. Następnie piastował stanowiska członka pruskiej Rady Stanu i dyrektora w pruskim Ministerstwie ds. Nauki, Wychowania i Oświaty, od 30 czerwca 1933 r. w randze sekretarza stanu. Rok później pełnił analogiczną funkcję w tym resorcie, ale już na szczeblu centralnym. Stuckart należał też do gremium założycielskiego Akademii Niemieckiego Prawa (*Akademie für Deutsches Recht*) pod przewodnictwem Hansa Franka.

Podpisał rozporządzenie nakazujące rejestrację wszystkich osób „psychicznie chorych, epileptyków i niedorozwiniętych umysłowo” – fundament nazistowskiej akcji tzw. eutanazji (jej ofiarą stał się m.in. półroczny syn Stuckarta, urodzony z zespołem Downa).

Wreszcie 11 marca 1935 r. powołano Stuckarta na urząd sekretarza stanu w Ministerstwie Spraw

Wewnętrznych Rzeszy jako kierownika wydziału zajmującego się sprawami konstytucyjnymi i legislacyjnymi. W tej roli dał się poznać przede wszystkim jako ambitny inspirator i gorliwy twórca ustawodawstwa antyżydowskiego obowiązującego w III Rzeszy (już od lata 1933 r. odpowiedzialny był za implementację przepisów ustawy o „odnowieniu kadry urzędniczej” i tzw. paragrafu aryjskiego). Istotnie przyczynił się do sformułowania treści ustaw norymberskich z września 1935 r., pozbawiających obywatelstwa i ochrony prawnej niemieckich Żydów. W 1936 r. wraz z Hansem Globke Stuckart opracował na tej kanwie „Komentarz do niemieckiego ustawodawstwa rasowego”. W tymże roku został też oficjalnie przyjęty do SS w stopniu SS-Standartenführera. Publikował również liczne prace z zakresu nazistowskiej teorii prawa i ustroju państwowego.

**Okupowany przez Niemców
Poznań, 2 listopada 1939 r.
Objęcie przez Arthura Greisera
urzędu namiestnika w
okupacyjnym Kraju Warty.
Uroczystości w sali tronowej
zamku cesarskiego. Wilhelm Frick
- minister spraw wewnętrznych III
Rzeszy (z prawej) wita się z
Greiserem. W środku siedzi dr
Wilhelm Stuckart - sekretarz
stanu ministerstwa spraw
wewnętrznych III Rzeszy. Ze
zbiorów NAC**

Jeszcze przed wybuchem wojny zajmował się tworzeniem pseudolegalnych podstaw uzasadniających ekspansjonistyczną politykę III Rzeszy pod kątem prawa konstytucyjnego i międzynarodowego. Przykładem w tej materii były przygotowane przez niego dekrety o inkorporacji Austrii i tzw. Kraju Sudeckiego do Rzeszy w 1938 r. oraz o utworzeniu Protektoratu Czech i Moraw w marcu 1939 r. 18 sierpnia 1939 r. podpisał rozporządzenie MSW nakazujące rejestrację wszystkich osób „psychicznie chorych, epileptyków i niedorozwiniętych umysłowo”, które stało się fundamentem nazistowskiej akcji tzw. eutanazji (dwa lata później jej ofiarą stał się półroczny syn Stuckarta, Gunther, urodzony z zespołem Downa).

Biurokrata niemieckiej polityki rasowej

Po napaści Niemiec na Polskę 1 września 1939 r. Stuckart został członkiem swego rodzaju gabinetu wojennego, acz o ograniczonych kompetencjach, pod przewodnictwem Hermanna Göringa, czyli Rady Ministrów Obrony Rzeszy (*Ministerrat für die Reichsverteidigung*). Ciało to mogło wydawać dekrety w sprawach wewnętrznych z mocą ustawy. Sekretarz stanu przyczynił się wówczas do przypiecztowania destrukcji integralności terytorialnej Polski poprzez przygotowanie rozporządzenia o „strukturze i administracji ziem wschodnich” z 8 października 1939 r. Na jego mocy utworzono dwa nowe okręgi administracyjne wcielone bezpośrednio do Rzeszy: Prusy Zachodnie (*Reichsgau Westpreussen*), który 2 listopada 1939 r. przemianowano na Gdańsk-Prusy Zachodnie (*Reichsgau Danzig-Westpreussen*) oraz Okręg Rzeszy-Poznań (*Reichsgau Posen*), czyli późniejszy Kraj Warty (*Reichsgau Wartheland*). W następnej kolejności Stuckart redagował tekst dekretu o „zarządzie podbitych obszarów polskich” z 12 października tegoż roku, w wyniku którego powołano do życia neokolonialny reżim okupacyjny oraz zaplecze surowcowe Rzeszy, jakim było Generalne Gubernatorstwo. 17 października 1939 r. uczestniczył w poufnym zebraniu w Kancelarii Rzeszy, w którym Hitler ujawnił radykalne plany depolonizacji tych terenów, likwidacji tamtejszych elit i traktowania ludności jako taniej siły roboczej.

Stuckart nigdy nie poniósł żadnej odpowiedzialności karnej za udział w

zbrodniach na ludności polskiej.

W pierwszym okresie okupacji Stuckart kierował Centralną Placówką dla Okupowanych Obszarów Wschodnich (*Zentralstelle für die besetzten Ostgebiete*), której zadaniem była koordynacja niemieckiej administracji na tych terenach. Był także czynnie zaangażowany w politykę germanizacji realizowaną w okupowanej Polsce, w tym zwłaszcza w przygotowanie rozporządzenia o niemieckiej liście narodowościowej (*Deutsche Volksliste*) z 4 marca 1941 r. W tym kontekście warto też dodać, że należał do Wysokiego Trybunału ds. Ludnościowych na Terenach Wschodnich pod przewodnictwem Reichsführera SS Heinricha Himmlera, który podejmował ostateczne decyzje dotyczące „inwentaryzacji rasowej” ludności polskiej. W styczniu 1942 r. Stuckart z ramienia MSW brał aktywny udział w konferencji w Wannsee, podczas której ustalono szczegóły Zagłady europejskich Żydów; forsował przy tym sterylizację tzw. mieszańców I stopnia (osób mających dwoje żydowskich dziadków) i zakaz tzw. małżeństw mieszanych. W maju 1945 r. przez krótki czas pełnił funkcję Ministra Spraw Wewnętrznych Rzeszy we flensburgskim rządzie admirała Karla Dönitza zanim nie został aresztowany przez aliantów.

**Okupowany przez Niemców
Kraków, Zamek Królewski, 26
października 1940 r. Uroczysta
akademia z okazji pierwszej
rocznicy utworzenia
okupacyjnego Generalnego
Gubernatorstwa. W pierwszym
rzędzie od lewej widoczni m.in.:
Otto Meissner, Franz Seldte,
Adolf Huhnlein, Viktor Lutze,
Hans Frank, Wilhelm Frick i
Wilhelm Stuckart. Ze zbiorów
NAC**

Po wojnie...

Za swoje zaangażowanie w realizację polityki antyżydowskiej Stuckart sądzone był w tzw. procesie ministerstw (dwunastym z procesów norymberskich toczonym w okresie od 6 stycznia 1948 r. do 13 kwietnia 1949 r.). Podczas przesłuchań stwierdzono, że Stuckart jako gorliwy nazista i „morderca z za biurka” wiedział o masowych zbrodniach na Żydach jeszcze przed konferencją w Wannsee. Został uznany za winnego zbrodni przeciw ludzkości, aczkolwiek niedługo po ogłoszeniu wyroku, z racji na zły stan zdrowia, został zwolniony z aresztu. Na poczet kary zaliczono mu ponad trzyletni okres przebywania w alianckich więzieniach począwszy od 1945 r. Stuckart nigdy nie poniósł żadnej odpowiedzialności karnej za udział w zbrodniach na ludności polskiej. Zginął 15 listopada 1953 r. w wypadku samochodowym pod Hanowerem.

COFNIJ SIĘ